

Heidi Hakkarainen

Moraalista kasvatusta Suomen sodan jälkeen: Eläintarinat ja filantropismin vaikutus Viipurin suomenkielisissä lastenkirjoissa

Animal fables and moral education after the Finnish War: The influence of German philanthropism in early nineteenth-century Finnish-language children's books

Artikkeli käsittelee sitä, miten faabeleiden ja eläintarinoiden avulla käsiteltiin ja opetettiin moraalialueita 1800-luvun alun suomenkielisissä Viipurissa painetuissa lapsille ja nuorille suunnatuissa kirjoissa. Artikkelissa tarkastellaan Herman Emanuel Hornborgin ja Jaakko Juteinin lapsille suunnattuja kirjoja ja kasvatusta käsitteleviä tekstejä vuosilta 1816–1818. Molemmat kirjoittajat sovelsivat kansainvälisiä kasvatusaatteita kirjoittaessaan suomenkieliselle rahvaalle. Saksalaisen filantropismin kuulunut kiinnostus luontoon ja realististen eläinsatu- jien rooliin lasten kasvatuksessa tulivat näkyviin paitsi Hornborgin faabeleissa myös Jaakko Juteinin eläinsu- ovelu- korostaneessa kasvatusajattelussa. Molemmat kirjoittajat myös käyttivät eläinrääkkäyksen teemaa moraalisessa kasvatuksessa. Artikkelissa tuodaan esiin se, miten Suomen sodan jälkeinen aika oli erityinen konteksti moraalin opettamiseen lastenkirjoissa ja suomenkielisen lastenkirjallisuuden kehitykseen Viipurissa. **Asiasanat:** 1800-luku, lastenkirjallisuus, eläinfaabelit, moraalinen kasvatusta, filantropismi, Viipuri

The article examines how animal fables were used to discuss and teach morality in early nineteenth-century Finnish-language books for children and young people printed in Wiburg (Vyborg), which was the centre of Old Finland and was annexed to the Grand Duchy of Finland in 1812. The main source material consists primarily of the fables, animal stories, and educational writings of two authors, Herman Emanuel Hornborg (1774–1843) and Jaakko Juteini (Jacob Judén, 1781–1855). The analysis is based on a close reading of references to contemporary discussions about moral education. Both authors applied international educational ideas when writing for Finnish-speaking people. German philanthropic influences became visible not only in Hornborg's fables but

also in Juteini's educational thinking, which emphasised animal protection. These writers employed the theme of cruelty against animals as an intrinsic part of moral education. The article highlights how the post-war period of the 1810s was a unique context for teaching morality in children's books and for the development of Finnish-language children's literature in Wiburg.

Keywords: nineteenth-century Finland; children's literature; animal fables; moral education; German philanthropism; Wiburg; Vyborg

Janne Väistö

Helsingin kadulta vallan kabinetteihin: 1930-luvun ruotsalaisuuden päivän mellakat ja niitä seuranneet reaktiot

From the streets of Helsinki to the state cabinets: The Finnish Swedish Heritage Day riots of the 1930s and the reactions that followed

1930-luvulla suomen- ja ruotsinkielisten välinen kansallisuuskiista saavutti huippunsa. Samalla vuosikymmenellä kansallisuuskiistassa ajaututtiin myös väkival- lankäyttöön. Tämä tapahtui vuosina 1933–38 Helsingin keskustassa ruotsalaisuuden päivän yhteydessä synty- neissä mellakoissa. Kysymys oli etnisestä vastakkain- asettelusta, jossa aitosuomalainen liike ajoi etnisesti yksikielistä kansakuntaa, ja suomenruotsalaiset vähem- mistönationalistit puolustivat omaa etnistä yhteisöään *Svenskfinlandia*. Suomen kansallisuuskiistassa oli myös kansainvälinen ulottuvuus. Suomen ruotsinkielinen väestö haki useasti tukea pohjoismaisesta ja erityisesti ruotsalaisesta lehdistöstä. Julkisen keskustelun lisäksi Ruotsin valtio seurasi tarkasti Suomen kansallisuuskiis- taa ja pyrki siihen aika ajoin vaikuttamaan. Ruotsin val- tion rooli kansallisuuskiistassa on jäänyt tutkimuksessa hyvin vähälle pohdinnalle.

Tässä artikkelissa tarkastellaan mellakoista seu- ranneita reaktioita hyödyntämällä laajaa ja osin uutta lähdeaineistoa. Laaja lähdeaineisto antaa mahdollisuu- den tarkastella katumellakoiden merkitystä eri tasoilla. Julkisen keskustelun lisäksi avautuu näkyvä Suomen ja Ruotsin viranomaisten ja poliitikkojen reaktioihin, kuinka nämä kohtasivat etnisesti ladatut väkivaltaiset

mellakat. Ruotsalaisuuden päivän mellakat nousevat esille lehdistön lisäksi useista eri lähteistä: Museovirastossa säilytettävästä muistitietokyselystä, Etsivän Keskuspoliisin aineistosta sekä Suomen ja Ruotsin ulkoministeriöiden raporteista. Pääpaino on vuosien 1933 ja 1934 tapahtumissa. Artikkelinä antaa käsityksen ruotsalaisuuden päivän mellakoiden etnisten yhteenottojen mitataavasta sekä Suomen ja Ruotsin poliittisen johdon toiminnasta.

Asiasanat: Kielikiista, kansallisuuskiista, mellakat, etnonationalismi, 1930-luku

In the 1930s, the nationality dispute between Finnish and Swedish speakers reached its peak. In the same decade, the nationality dispute also drifted into violence. This occurred in the riots in central Helsinki in 1933–38 on the occasion of the Finnish Swedish Heritage Day. It was a question of ethnic confrontation, with the “Genuine Finns” movement advocating an ethnically monolingual nation and the Swedish-speaking minority nationalists defending their own ethnic community, “Svenskfinland”. The Finnish nationality dispute also had an international dimension. Swedish speakers in Finland often sought support from the Nordic and especially Swedish press. In addition to the public debate, the Swedish state followed the Finnish nationality dispute closely and occasionally sought to influence it. The Swedish state’s role in the nationality dispute has received very little attention in research. This article examines the reactions to the riots, drawing on extensive and sometimes new sources. The broad source material allows an examination of the significance of street riots at different levels. In addition to the public debate, it provides an insight into the reactions of the Finnish and Swedish authorities and politicians in dealing with violent ethnically charged riots. In addition to the press, the Finnish Swedish Heritage Day riots emerge from a variety of sources: a memory survey kept at the Finnish Heritage Agency; material from the Central Detective Police; and reports from the Finnish and Swedish Foreign Ministries. The main focus is on the events of 1933 and 1934. The article affords an insight into the scale of the ethnic clashes of the Finnish Swedish Heritage Day riots and the activities of the Finnish and Swedish political leadership.

Keywords: language dispute; nationality dispute; riots; etnonationalism; 1930s

Elina Kahla

Oliko Pavel Florenski antisemitisti? Apokalyptisofilosofin mietteitä juutalaiskysymyksestä ja veriuhrista

Was Pavel Florensky an antisemite? Thoughts of a philosopher of the apocalypse on the Jewish question and blood sacrifice

Tässä artikkelissa pohdin venäläisen hopeakauden ajattelijan ja tiedemiehen, apokalyptikoksi luonnehditun Pavel Florenskin suhdetta juutalaiskysymykseen, maailmanvallankumouksen uhkaan sekä juutalaisen ja venäläisen messianismin piirteiden vertailuun, sekä näiden ilmiöiden keskinäissuhdetta. Kysyn artikkelissani, mitä Florenski juutalaiskysymyksestä ja verirituaalisyytöksestä ajatteli ja syyllistykö hän kirjoituksillaan antisemitismiin, kuten eräät 2000-luvun tutkijat ovat esittäneet. Pyrin tekstinäyttein ja tutkimuslähtein osoittamaan, että apokalyptisofilosofi Florenskin ajattelu oli monimerkityksistä ja hengellisiin paradokseihin ladattuna, kauttaaltaan ristiriitaista (antinomista).

Tutkimusaineistoni käsittää Florenskin elinaikana julkaisemia, tosin vähäisiä, kannanottoja juutalaisuuteen. Osa lähteistä on anonyymejä, kuten esipuhe antologiaan Israel ennen nyt ja tulevaisuudessa. Toiseksi se käsittää yksityisen kirjeenvaihto- ja muistelmataiteen. Vertailen eri lähteissä ilmeneviä esimerkkejä ja nostan niistä esiin toistuvia käsitteitä kuten judofobia/judofilia, veriuhrin yhteyksissä. Esitän, että historia-tutkimuksen kieltojen tähden vastustajan demonisointi ja salaliittoteoriat verirituaalisyytöksineen yhä toistuvat. Niiden kertautuva tematiikka synkkine pohjavirtoineen on syytä tunnistaa. Juutalaisen ja venäläisen messianismin aatehistoriallinen vertailu vaatii lisätutkimusta.

Avainsanat: Pavel Florenski; apokalyptikko; antisemitismi; antinomisuus; juutalaiskysymys; symbolismi; hopeakausi; veriuhrin; verirituaalisyytös

The history of Russian ideas is built on a sharp dichotomy. At regular historical intervals, extreme thinking and sentiments become more common, as evidenced by the intellectual heritage of the fin-de-siècle, or Silver Age (c. 1890–1914), examined in this article. Symbolism and apocalypse were its unifying denominators. The followers of philosopher Vladimir Solovyov called for a “revolution of the spirit”, foreseeing destruction and the second coming of Christ/the Messiah. They saw the Great War as a spiritual battle against the cosmic arch-enemy, Satan; when Nicholas II abdicated, Orthodox “Holy Russia” collapsed.

Importantly, the leading Russian “apocalypticists” were united in acknowledging the historical connection between Judaism and Russian Orthodoxy and the threat images of the time. In this article, I ask what Pavel Flo-

rensky (1882–1937) thought about the Jewish question, especially at the time of the “Beilis affair” and the charge of ritual murder/blood libel. My primary source materials consist of Florensky’s own texts, including his private correspondence.

Doubts about Florensky’s supposed antisemitism have been repeated by scholars of the twenty-first century such as Michael Hagemeister, Leonid Katsis, and Dominik Rubin. I suggest that Florensky considered the blood ritual a true mystery, including the sacrifice of his own life. Furthermore, he examined the mystical religious foundations of both Judaism and Christianity. Finally, he sought the unification of all religions at the end times.

Keywords: Pavel Florensky; blood libel; antisemitism.

Noora Nampajärvi

Paikallishistorian asema Lapin maakunnan perusopetuksen historian opetussuunnitelmissa
The role of local history in the curriculum of the Lapland region’s history education

Ennen 1990-luvun koulu-uudistusta historian oppiainetta käytettiin kansallisen identiteetin rakentamiseen, mutta nykyään se ei ole enää keskeinen tavoite historian opetuksessa. Silti historia on edelleen identiteettiaine. Vuonna 2016 otettiin käyttöön perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma (POPS14), joka korostaa lähiyhteisön ja perheen historian merkitystä oppilaiden henkilökohtaisen identiteetin rakentumisessa. Oman perheen ja lähiyhteisön historia on opetuksessa merkityksellistä, ja näiden aiheiden käsittelystä määrätään paikallisissa historian opetussuunnitelmissa. Paikalliset tarinat, perinteet ja kokemukset voivat olla hyödyllisiä tapoja avata keskustelua historiasta, joka muutoin jää käsittelemättä tai ei näy kansallisessa opetussuunnitelmassa.

Paikallishistorian kirjaaminen opetussuunnitelmiin on kuitenkin ongelmallista, koska sitä ei standardoida tai valvota. Paikalliset historian opetussuunnitelmat vaihtelevat suuresti, eikä niitä sovelleta yhtenäisesti eri kouluissa. POPS14:ssä asetettu ohjeistus paikallishistorian opettamisesta soveltuviin kohtiin jättää liikaa tulkinnanvaraa paikallisten opetussuunnitelmien laatijoille ja niiden toteuttajille.

Tässä artikkelissa tutkimuskysymykseni on: Miten paikallishistoria on kirjoitettu tai on jätetty kirjoittamatta Lapin maakunnan historian opetussuunnitelmiin? Lisäksi arvioin artikkelin lopussa, miten nämä tulokset vaikuttavat opetussuunnitelmien soveltamiseen ja opettajien työhön.

Lähdeaineistona on seitsemäntoista perus- ja toisen asteen koulun historian opetussuunnitelmaa Lapin alueelta. Tutkimukseni perustuu hermeneuttiseen kult-

tuurihistorialliseen tutkimusperinteeseen. Lähestymistapa sisältää tekstin ja sen kontekstin tutkimisen, tekstin tulkinnan ja sen merkitysten analysoinnin.

Analyysini mukaan opetushallitukselta ja koulutuksen järjestäjiltä vaaditaan toimia laadukkaampien opetussuunnitelmien laadintaan. Opetushallituksen tulisi antaa selkeä ohjeistus paikallisten painotusten kirjaamiseen, ottaen huomioon historian oppiaineen erityisasema suhteessa paikallisuuteen.

Asiasanat: pohjoinen kulttuurihistoria, opetussuunnitelma, paikallinen opetussuunnitelma, koulutuspolitiikan historia, kasvatushistoria, opetussuunnitelmahistoria, historiapolitiikka, historiakäsitteet, historiakulttuuri

In the past, history was used to build national identity, but it is now viewed as a multifaceted phenomenon with different perspectives. The 2016 national curriculum for basic education places more emphasis on local history to build student identities. This approach is problematic, as this emphasis is neither standardised nor monitored in local curricula.

My research question in this article is: How has local history and Northern cultural history been written, or left unwritten, in the history curricula of Lapland? I also evaluate how these results affect the application of curricula and the work of teachers.

The source material consists of seventeen elementary and secondary schools’ history curricula in the Lapland region. The basis for my research is the hermeneutic tradition of cultural historical research. The approach includes studying the text and its context, interpreting the text, and analysing its meanings. The research draws conclusions about the effectiveness or ineffectiveness of local history curricula.

Keywords: northern cultural history; curriculum; local curriculum; educational policy history; history of education; curriculum history; history policy; historical conceptions; historical culture.

Lassi Luoma

Sotien jälkeinen asutustoiminta
Pohjois-Satakunnassa

The post-war settlement activities in the North-Satakunta region

Toisen maailmansodan jälkeen Suomi luovutti huomattavan osan maa-alueestaan. Ihmiset, jotka olivat aikaisemmin eläneet näillä luovutetuilla alueilla, asutettiin muualle Suomeen. Haastavin tehtävä asutustoiminnassa oli suunnitella kiinteistöt ja suorittaa pakkolunastukset siirtolaisten tarpeisiin. Tätä tarkoitusta varten perustettiin maanlunastuslautakuntien muodostama instituutio. Artikkelini kysyy, miten maanlunastuslautakunnat täyttivät niille annetut tehtävät. Ensimmäiseksi artikkeli tar-

kastelee maanlunastuslautakunnan kohtaamia muutoksia sen toiminta-aikana. Esimerkiksi sen toiminta-alueita muutettiin useaan kertaan. Tämän jälkeen käsitellään kiinteistöjen muodostamisen hallinnollinen prosessi. Prosessi oli jaettu kolmeen vaiheeseen. Seuraavaksi tarkastellaan maanlunastuslautakunnan haastavin yksittäinen tehtävä. Tehtävä oli muodostaa kiinteistöt maatalouden käyttöön. Lopuksi tarkastellaan lyhyesti asutustoiminnan tuloksia. Maanlunastuslautakunnat eivät täyttäneet kaikkia niille asetettuja vaatimuksia. Tästä huolimatta maanlunastuslautakunta muodosti paljon kiinteistöjä ja selvisi haastavissa olosuhteissa.

Asiasanat: asutustoiminta, maanlunastuslautakunta, kiinteistö

After the Second World War, Finland ceded a considerable part of its territory. The people who had previously lived in these ceded areas were resettled in other parts of Finland. The most challenging tasks were to produce real estate plans and to perform the expropriations for resettled people. Land expropriation committees were founded for this purpose. This article examines how the committees fulfilled their tasks. First, the article examines the changes the committee experienced. For example, the area of operation was adjusted several times. Its basic operation is then investigated. The process of real estate planning consisted of three phases. The committee's most complicated task is then studied: the establishment of real estate for agricultural purposes. Finally, the results of the resettling process are examined. Not all the intended goals were achieved. That said, the committee established a considerable amount of real estate and coped with challenging circumstances.

Keywords: settlement activities; land expropriation committee; real estate.